

VIAȚA STUDENȚILOR

Există o viziune asupra istoriei care, deoarece se întemeiază pe infinitatea timpului, nu distinge decât ritmul mai mult sau mai puțin rapid cu care oamenii și perioadele înaintează pe calea progresului. De aici decurge caracterul incoerent și imprecis, lipsit de rigoare al exigențelor pe care le are față de prezent. De astă dată, dimpotrivă, vom considera istoria în lumina unei situații determinate, în care este concentrată ca într-un punct focal, așa cum au făcut întotdeauna gânditorii când au prezentat imagini utopice. Elementele situației finale nu se manifestă ca tendințe progresiste informale, ci sub forma celor mai amenințate, discreditate și ridiculate idei și creații, care sînt profund înrădăcinate în orice prezent. Sarcina istoriei este de a da o formă absolută stării imanente de perfecțiune, de a o face vizibilă și predominantă în prezent. Dacă însă se face o descriere pragmatică a detaliilor (instituții, moravuri etc.), această situație nu numai că nu poate fi circumscrisă, dar devine insesizabilă; ea nu poate fi pătrunsă decât ca structură metafizică, la fel ca împărăția mesianică sau ideea Revoluției Franceze. Semnificația istorică actuală a lumii studenților și a universității, forma existenței lor actuale nu merită să fie descrise decât ca reflex al unei stări superioare, metafizice, a istoriei; altfel, nu poate fi nici înțeleasă, nici posibilă. O astfel de descriere nu este nici un apel, nici un manifest, căci și unul și altul au rămas fără efect, ci o punere în lumină a crizei existente în centrul lucrurilor, care duce la hotărîrea căreia lașii i se supun, iar curajoșii i se subordonează. Singura modalitate de a considera situația istorică a studenților și a învățămîntului superior este sistemul. Cîtă vreme lipsesc condițiile necesare pentru a face acest lucru, nu rămîne decât o singură cale: să eliberăm viitorul de ceea ce îl deformează în prezent printr-un act de cunoaștere. Acesta este singurul serviciu pe care îl poate face critica.

Problema pe care ne-o punem cu privire la viața studenților este cea a unității sale conștiente. Ea se pune de la bun început, căci nu are rost să distingem în cadrul ei probleme – ale științei, ale politicii, ale virtuții – dacă îi lipsește curajul de a se supune. De fapt, caracteristica acestei vieți este refuzul voluntar de a se supune unui principiu, de a se lăsa pătrunsă de o idee. Numele științei este invocat mai ales pentru a masca o indiferență profundă și absolută. A lua ideea de știință ca pe o unitate de măsură a vieții studențești nu înseamnă neapărat panlogism sau intelectualism – așa cum tindem să credem –, ci este o critică legitimă, deoarece de cele mai multe ori se pretinde că știința este zidul de apărare a studenților împotriva unor pretenții “exterioare”. Este vorba deci de unitate interioară, și nu de critică exterioară. Răspunsul nostru este că, pentru marea majoritate a studenților, studiul academic nu este altceva decât o

școală profesională. Pentru că "știința nu are nimic de-a face cu viața", trebuie să fie modelatoarea exclusivă a celor care o urmează. Printre rezervele inocent ipocrite pe care oamenii le au față de știință, se numără și așteptarea conform căreia ea trebuie să-l îndrume pe X sau Y către o meserie. Meseria însă decurge atât de puțin din știință, încât cea din urmă poate chiar s-o excludă uneori. Căci, prin însăși natura ei, ea nu îngăduie desprinderea de ea, ci, într-un anume fel, îl obligă întotdeauna pe cel care o cercetează să devină dascăl, fără să-i impună niciodată formele profesionale publice de medic, jurist sau profesor universitar. Nu duce la nimic bun dacă instituțiile care acordă titluri, calificări și alte posibilități de trai și ocupație se intitulează centre de studiu. Obiecția, potrivit căreia statul modern nu poate produce în alt mod medicii, juriștii și profesorii de care are nevoie, nu contrazice afirmația noastră, ci subliniază doar imensitatea copleșitoare a sarcinii de a crea o comunitate a cunoașterii în locul unei corporații de funcționari și persoane calificate academic; ea subliniază doar în ce măsură, prin evoluția aparatului lor profesional (prin cunoștințe și îndemnări), științele actuale și-au pierdut acea unitate originară pe care o datorau ideii cunoașterii, o cunoaștere care a devenit pentru ele un mister, dacă nu chiar o ficțiune. Oricine acceptă statul modern ca un dat și crede că totul trebuie să contribuie la dezvoltarea sa va respinge cu necesitate această idee; nu putem decât să sperăm că o astfel de persoană nu va îndrăzni să ceară protecție și sprijin pentru "știință" din partea statului. Pentru că adevăratul semn de perversiune nu este acordul dintre universitate și stat – care nu este deloc incompatibil cu barbaria onestă –, ci propovăduirea și garantarea unei științe din partea căreia se așteaptă, cu simplitate brutală, să facă din discipolii săi indivizi sociali și servitori ai statului. Nici toleranța față de cele mai libere concepții și doctrine nu poate fi benefică, cîtă vreme nu este garantată forma de viață pe care ele – nu mai puțin decât cele mai riguroase – o au drept consecință, cîtă vreme oamenii neagă cu naivitate enorma prăpastie dintre idei și viață, invocînd legătura dintre universitate și stat. Este o greșeală să ai pretenții referitoare la detalii, cîtă vreme, pentru a le îndeplini una cîte una, este repudiat spiritul totalității lor; nu vom sublinia aici decât modul remarcabil și uimitor în care instituția de învățămînt superior, asemenea unui monstruos joc de-a v-ați ascunselea, permite totalității profesorilor și celei a studenților să treacă una pe lîngă cealaltă fără să se vadă. Studențimea, lipsită de funcții oficiale, rămîne întotdeauna în urma corpului didactic și fundamentul juridic al universității, întruchipat de ministrul învățămîntului – care este numit de suveran, și nu de universitate –, stabilește, peste capul studenților (și, în rare și fericite cazuri, și peste cel al profesorilor), o corespondență pe jumătate disimulată între autoritățile academice și organele statului.

Acceptarea necritică și pasivă a acestei situații este o caracteristică esențială a vieții de student. Este adevărat că așa-numitele organizații

studentești independente¹, ca și altele cu orientări sociale, au încercat, aparent, să găsească o soluție. În cele din urmă însă, încercarea s-a soldat cu cauționarea totală a instituției academice și este mai evident decât oricând că studenții de astăzi nu sînt o comunitate capabilă să-și pună problema vieții științifice și să priceapă protestul său ireductibil împotriva vieții profesionale de astăzi. Critica ideilor susținute de organizațiile studentești independente și a altora asemănătoare este necesară, deoarece pune în lumină reprezentările haotice pe care le au studenții despre viața științifică. Voi cita în acest scop un fragment dintr-un discurs pe care l-am ținut în fața studenților, în speranța că voi contribui în mod eficace la o înnoire a universității. "Există un criteriu sigur și extrem de simplu de a verifica valoarea spirituală a unei comunități, și anume, să-ți pui întrebarea dacă, în această comunitate, se exprimă întreaga ființă a celui ce muncește, dacă se angajează omul în totalitatea sa, astfel încît să-i fie indispensabil dacă pentru fiecare dintre membrii ei comunitatea este tot atît de indispensabilă cît este și el pentru ea. Este atît de ușor să pui o asemenea întrebare și este atît de ușor să-i răspunzi, raportîndu-te la tipurile de comunitate socială actuală, iar acest răspuns este decisiv. Oricine realizează ceva tînde spre totalitate, iar valoarea unei realizări constă tocmai în această totalitate, adică în faptul că întreaga ființă umană, neîmpărțită, își găsește expresia în ea. În zilele noastre însă, realizarea care se întemeiază în social nu conține totalitatea, ea rămîne cu totul fragmentară și derivată. Nu de puține ori, comunitatea socială este locul în care, în sînul uneia și aceleiași societăți, se dă o luptă ascunsă împotriva unor dorințe mai înalte, a unor scopuri mai personale, dar în care evoluțiile mai profunde, înnăscute, sînt oculte. Performanța socială a omului obișnuit slujește în marea majoritate a cazurilor la reprimarea aspirațiilor originare și nederivate ale omului interior. Vorbim aici despre universitari, despre oameni care, prin însăși profesia lor, sînt, în orice caz, în relații apropiate cu luptele spirituale, cu scepticismul și cu atitudinile critice ale studenților. Acești oameni pun stăpînire pe un mediu care le este cu totul străin, cu totul diferit de cel obișnuit, și îl transformă la locul lor de muncă; acolo, în locul acela retras, exercită o activitate limitată, iar totalitatea acțiunilor lor este în folosul unei universalități adesea abstracte. Nu există nici o legătură interioară și originară între existența spirituală a studentului și preocuparea lui pentru protecția socială a copiilor de muncitori sau chiar a altor studenți. Nici o legătură, în afara ideii de datorie, despărțită de ceea ce constituie activitatea sa interioară proprie, iar acest fapt duce la un contrast mecanic: cînd bursier al poporului, cînd activist social. Avem de-a face cu un sen-

1. *Freie Studentenschaft*: o grupare radicală a studenților care are la origine Mișcarea Tineretului German. Acești "studenți independenți" se opun atît frățiilor conservatoare care practicaau duelul (*Korps*) și care se trăgeau din naționalismul romantismului german, cît și grupului mai recent de *Wandervögel*, cu ideologia sa de "întoarcere la natură" (*n. tr.*).

timent al datoriei calculat, derivat și distorsionat, care nu decurge din natura însăși a muncii. Iar această datorie nu se îndeplinește cu pasiunea pentru un adevăr imaginar, cu scrupulul dureros al cercetătorului, prin raportare la viața spirituală, ci printr-un contrast grosolan – și totodată extrem de superficial –, comparabil cu cel dintre ideal și material sau dintre teorie și practică. Altfel spus, această muncă socială nu reprezintă o elevare etică, ci o reacție timidă a vieții spirituale. Faptul că o astfel de activitate socială, care nu se raportează în mod esențial la nimic, se juxtapune în mod abstract cu adevărata muncă de student și devine expresia supremă și detestabilă a relativismului, care, incapabil de o adevărată sinteză, vrea neapărat ca orice realitate spirituală să fie însoțită, cu anxietate și îngrijorare, de o realitate fizică, orice poziție de opusul său, că astfel totalitatea acestei munci nu este, de fapt, altceva decât utilitate generală vidă nu constituie obiecția noastră esențială și cea mai profundă; obiecția decisivă o constituie faptul că, orice s-ar întâmpla, această viață pretinde gesturile și atitudinea iubirii acolo unde nu există decât datorie mecanică sau, adesea, un simplu mijloc pentru student de a scăpa de consecințele existenței spirituale și critice pe care s-ar cuveni s-o ducă. Căci, în realitate, un student este student deoarece problema vieții spirituale îl preocupă mai mult decât practica asistenței sociale. În sfârșit – și acesta-i un semn care nu înșală –, din activitatea socială a studenților nu a rezultat nici o înnoire a ideii de activitate socială în sine și a aprecierii ei. Pentru opinia publică, o astfel de muncă pare a fi rămas în continuare un ansamblu de acțiuni individuale care sînt un amestec specific de datorie și caritate. Studenții nu au fost în stare să dovedească cît de necesară este din punct de vedere spiritual și nici să înființeze pe acest temelie o comunitate cu adevărat serioasă, ci doar una minată de interes și de zelul datoriei. Acel spirit tolstoian care a dezvăluit enorma prăpastie dintre existența burgheză și cea proletară, potrivit căruia a sluji pe cei săraci este o datorie omenească, și nu o activitate secundară a studenților, deoarece tocmai *aici* se cere totul sau nimic, acel spirit care s-a dezvoltat în mintea celor mai serios angajați anarhiști și în comunitățile monastice creștine, acel spirit cu adevărat serios al muncii sociale, care nu a avut nevoie de încercări puerile de a pătrunde afectiv în sufletul muncitorilor și al poporului, nu s-a născut în comunitățile studențești. Caracterul ei abstract, lipsa ei de obiectivitate au făcut ca tentativa de a converti voința unei comunități universitare într-o comunitate de muncă socială să eșueze. Dacă totalitatea voinței nu și-a putut găsi expresia este pentru că, în interiorul comunității, voința nu s-a putut orienta către totalitate.” Semnificația simptomatică a tentativelor studenților independenți, inclusiv a celor creștin-sociali și a multor altora, este că repetă la nivelul microcosmosului, în cadrul universității, același conflict dintre universitate și stat, în interesul aptitudinii lor practice în slujba statului și a propriei lor vieți. Și-au constituit în universitate un refugiu față de toate egoismele și altruismele, față de tot ce face din viață o realitate de la sine

înțeleasă, dar din care lipsesc îndoiala radicală, critica fundamentală și, mai presus de toate, viața consacrată unei reconstrucții totale. Din toate acestea nu reiese voința progresistă a studenților independenți de a se opune puterii reacționare a frățiilor. După cum am încercat să demonstrăm și după cum reiese din uniformitatea și pasivitatea universităților în general, studenții independenți sînt departe de a avea o voință de strategie intelectuală bine gîndită. Nu s-au pronunțat cu hotărîre cu privire la nici una dintre problemele pe care am încercat să le prezint aici. Nehotărîrea îi face să treacă neobservați. Opoziția lor urmează cursul lin al politicii liberale; principiile lor sociale nu au depășit nivelul presei liberale. Studenții liberi nu au reflectat niciodată la problema adevărată a universității, iar faptul că, în diverse ocazii oficiale, frățiile care, în trecut, și-au asumat problemele comunității universitare și s-au confruntat cu ele apar acum ca reprezentanții nedemni ai tradiției studențești, este o dreptate amară a istoriei. În ceea ce privește problemele fundamentale, studenții independenți nu dau dovadă de mai mult curaj sau de mai multă voință decît frățiile, în schimb, fiind mai înșelătoare și mai derutantă, acțiunea lor este aproape mai periculoasă decît a celor din urmă, în măsura în care această orientare burgheză, indisciplinată și meschină are pretenția de a fi eliberatoarea și campionul vieții universitare. Studențimea de astăzi este absentă din locurile în care se dă lupta pentru renașterea spirituală a națiunii – nu se manifestă nici acolo unde se desfășoară controversele despre o artă nouă, nici de partea poezilor și a scriitorilor săi și nici la izvoarele vieții sale religioase. Și aceasta – deoarece studențimea germană nu există ca atare. Nu pentru că nu colaborează la cele mai noi curente “moderne”, ci pentru că, deși este o organizație studențească, ignoră pur și simplu aceste mișcări în profunzimea lor, se lasă mereu purtată de valul și la remorca opiniei publice, este copilul lingușit și răsfățat al tuturor partidelor și alianțelor, lăudată de toți pentru că, într-o anumită măsură, este dependentă de toți, dar fără să mai aibă nici o rămășiță a acelei nobleți care, în urmă cu un secol, se manifesta la studenții germani și îi făcea să intervină, în situații importante, ca apărători ai celei mai bune vieți.

Această denaturare a spiritului creator în spirit profesional, la care asistăm pretutindeni, a invadat și a pus stăpînire pe tot învățămîntul universitar și îl izolează de viața nefuncționarească, creatoare, a spiritului. Disprețul de castă față de științe și arte, care sînt libere și străine sau adesea ostile față de stat, este un simptom clar și penibil al acestei stări de lucru. Unul dintre cei mai renumiți profesori universitari germani s-a referit în timpul unei prelegeri la acei “literați de cafea în opinia cărora creștinismul a dat de mult faliment”. Stilul și valoarea acestei afirmații sînt într-un acord perfect. Ostilă față de știință, care, prin “aplicabilitatea” ei, dă iluzia că face servicii nemijlocite statului, o universitate organizată astfel se opune în mod și mai evident Muzelor și se confruntă față în față cu ele. Deoarece îndrumă studenții către profesii, neglijează cu necesitate

puterea nemijlocită a creației ca formă de activitate a comunității. În realitate, ostilitatea rece, lipsa de înțelegere a școlii față de viața de care are nevoie arta poate fi interpretată ca o respingere a oricărei forme de creativitate nemijlocită care nu se raportează la o funcție birocratică. Aceasta se confirmă, în termenii vieții interioare, prin imaturitatea și mentalitatea de elev a studentului. Din punctul de vedere al sentimentului estetic, cel mai frapant și dureros aspect al universității este reacția mecanică a studenților care asistă la cursuri. Pentru a compensa acest grad de pasivitate a receptării ar fi nevoie de o cultură autentic academică sau sofistă a dialogului; dar nimic nu este mai străin de aceste seminarii, în care predomină forma prelegerii, indiferent dacă vorbitorul este profesorul sau studentul. Organizarea învățămîntului universitar nu se mai întemeiază pe productivitatea studenților, așa cum era intenția întemeietorilor săi. Pentru ei, studentul era în esență totodată elev și profesor – profesor deoarece productivitatea înseamnă autonomie totală, raportare la știință, și nu la dascăl. Atunci cînd viața studentului este subordonată ideii de funcție și profesie, ea exclude știința; căci nu mai este vorba de a te consacra unei cunoașteri care riscă să te îndepărteze de căile care duc la securitate burgheză. Nu mai poate fi vorba nici de a te dedica științei sau de a-ți dărui viața unei generații mai tinere. Și totuși, această profesie – a preda însă într-un mod total diferit de cel din zilele noastre, este într-o relație strînsă cu orice concepție personală despre știință. Un astfel de devotament periculos față de știință și față de tineri ar trebui să se manifeste deja la student, ca o capacitate de a iubi și ca sursă a creației sale. Dar, dimpotrivă, viața sa rămîne dependentă de cei mai bătrîni; el dobîndește știința de la un profesor, fără a-l urma în profesia sa. Renunță, cu conștiința împăcată, la comunitatea care-l leagă de creator și a cărei formă universală decurge exclusiv din filosofie. Într-un anumit fel, trebuie să fie în același timp creator, filosof și profesor și toate acestea să facă parte din natura sa esențială și determinantă. Numai acesta poate da formă profesiei și vieții sale. Comunitatea de creatori ridică orice studiu la nivelul universalului sub forma filosofiei. O astfel de universitate nu se obține dacă juriștii urmează cursuri de literatură și medicii cursuri de drept, cum au încercat unele grupuri de studenți; mai curînd, comunitatea este cea care trebuie să aibă grijă și să acționeze de la sine pentru ca înainte de orice specializare (care nu se poate obține decît prin raportarea la o meserie), mai presus de toate activitățile propriilor școli profesionale, comunitatea universitară ca atare să fie educatoarea și protectoarea formei filosofice de comunitate și asta fără să se ocupe de probleme tehnice limitate cu caracter științific, ci de marile întrebări metafizice puse de Platon și Spinoza, de romantici și de Nietzsche. Aceasta ar însemna, mai curînd decît tururi organizate prin instituții de asistență socială, o legătură strînsă între viață și profesie, dar o viață concepută mai profund. Astfel s-ar evita încremenirea studiului în acumulare de informații. Sarcina comunității studenților ar fi să se adune în jurul universi-

tății, ca valurile confuze ale supușilor în jurul palatului unui prinț; ar fi o universitate care ar avea de comunicat un bilanț sistematic de cunoștințe, dar și aplicațiile îndrăznețe, prudente și totuși precise ale noilor metode și ar deveni centrul unei permanente revoluții a spiritului; un centru în care încep să se pună noi întrebări pornite dintr-un presentiment obscur, mai ample, mai neclare, mai inexacte, dar, în orice caz, mai profunde decât cele științifice tradiționale. Studențimea, în noua ei funcție creatoare, ar fi privită ca marele transformator care transformă, printr-o abordare filosofică, în idei științifice aceste idei noi, care, în general, își fac apariția în artă și în viața socială mai devreme decât în știință.

Tirania misterioasă a ideii de profesie nu este cea mai gravă dintre deformările al căror efect dezastruos constă în faptul că ating chiar centrul vieții creatoare. O concepție banală despre viață înlocuiește spiritul cu surogate. Ea reușește să ascundă sub un văl tot mai des primejdii vieții spirituale și să batjocorească ceea ce mai subzistă din puterea vizionară ca o fantasmă. La un nivel mai profund, convenția erotică deformează viața inconștientă a studenților. Cu aceeași evidență cu care ideologia profesiei încătușează conștiința intelectuală, reprezentarea căsătoriei și ideea de familie exercită presiunile unei convenții sumbre asupra erosului, eliminat, în aparență, dintr-o perioadă care se întinde, vidă și nedeterminată, între situația familială de fiu și cea de tată. Dacă poate exista unitate între creație și procreație, și dacă această unitate poate fi oferită în cadrul familiei – aceste întrebări nu se puteau pune atîta vreme cît era valabilă așteptarea tainică a căsătoriei, o perioadă tranzitorie ilegitimă, în care cel mai bun lucru era să rezisti pe cît posibil ispitelor. Erosul creatorilor – dacă ar exista o comunitate capabilă să-l conceapă și să lupte pentru el – ar fi cel al studenților. Dar chiar și acolo unde lipsesc condițiile exterioare ale îmburghezirii și nu există perspectiva întemeierii unei familii, adică a unei situații burgheze, chiar și acolo unde, ca în majoritatea orașelor europene, mii de femei își întemeiază existența economică pe studenți – prin prostituție –, nici măcar acolo studentul nu-și pune întrebări asupra erosului, care constituie vocația lui originară. El ar avea datoria să se întrebe dacă procreația și creația trebuie să rămînă despărțite, dacă cea dintîi ar trebui să se aplice familiei, iar cea din urmă meseriei și dacă, din moment ce ambele sînt desfigurate de această despărțire, nu ar trebui să țîșnească nici una din existența care îi este proprie. Căci oricît de sarcastică și de dureroasă ar fi, această întrebare trebuie pusă studenților de azi, pentru că în ei coexistă – în mod esențial – cei doi poli ai existenței umane. Ne confruntăm cu o întrebare pe care nici o comunitate nu o poate lăsa fără răspuns și pe care totuși, după greci și primii creștini, nici un popor nu a putut s-o lămurească din punct de vedere ideologic; ea nu a încetat să fie o povară grea pentru marile spirite creatoare: cum să îndeplinească imaginea umanității și, în același timp, să facă posibilă o comunitate cu femei și copii, a căror productivitate este orientată în alt sens decât a lor? După cum știm, grecii foloseau violența, subordonînd

erosul procreației erosului creației, încît, în cele din urmă, statul lor, din care femeile și copiii erau excluși în bloc, s-a prăbușit. Creștinii au dat o soluție posibilă pentru *civitas dei*: au repudiat existența separată în ambele cazuri. Cei mai progresiști dintre studenți nu au depășit niciodată stadiul unei nesfârșite vorbării estetizante despre camaraderia dintre studenți și studente; au sperat într-o neutralizare "sănătoasă" a eroticului atît la femei, cît și la bărbați. De fapt, cu ajutorul prostituatelor, s-a ajuns la neutralizarea eroticului în universități. Acolo unde nu s-a reușit, s-a instalat o inofensivitate fleșcăită, o voioșie apăsătoare, iar studenta băiețoasă a fost întîmpinată cu entuziasm zgomotos, ca succesoare a profesoare bătrîne și urite. Se cuvine să atragem atenția că Biserica Catolică se teme din instinct, mai mult decît burghezia, de forța și de exigențele erosului. Există în universități o enormă problemă care este neglijată, nerezolvată, nerecunoscută și care este mai importantă decît nenumăratele probleme asupra cărora se concentrează preocupările sociale. Și anume: cum putem reda unitatea, pornind de la însăși viața spiritului, acelor fragmente de tors deformat și sfărîmat al erosului spiritual, care ne oferă un spectacol atît de trist, pe de o parte (în asociațiile studențești), independența intelectuală a spiritului creator, pe de alta (în prostituție), forța nestăpînită a naturii. A impune, prin iubire, independența necesară a celui care creează și includerea necesară a femeii care nu este productivă în același sens cu bărbatul în cadrul unei comunități unice de creatori – la această configurație trebuie să aspire studentul, pentru că este forma propriei lui vieți. Dar aici ne lovim de o convenție atît de ucigătoare, încît pînă acum comunitatea studenților nici nu a fost capabilă să-și recunoască vina față de prostituate; în plus, neavînd curajul să se confrunte cu erosul adevărat și frumos, oamenii cred că îndemnurile la castitate pot stăvili această distrugere imensă și blasfematorie. Această mutilare a tinerilor este atît de profundă și de esențială, încît nu are rost să vorbim prea mult despre ea. Ea trebuie mai curînd lăsată în seama conștiinței celor care reflectează la ea și a hotărîrii celor curajoși. În orice caz, nu poate fi rezolvată prin polemici.

Cum se privește pe sine, ce imagine are despre sine un tineret care admite o astfel de obnubilare a propriei idei, o astfel de distorsionare a propriului conținut de viață? Imaginea aceasta se poate deduce din spiritul asociației studențești, care rămîne mijlocul de propagare cel mai evident al concepției studențești despre tineret, căruia celelalte organizații, și mai ales cele ale studenților liberi, îi opun sloganele lor sociale. Studenții germani sînt, în mai mare sau mai mică măsură, obsedați de ideea că trebuie să profite de tinerețe. Este imposibil ca această perioadă total irațională, de așteptare a slujbei și a căsătoriei, să nu-și creeze un conținut care ține de domeniul jocului, al pseudoromanticului, al divertismentului. Este un stigmat teribil al renumitei voioșii a cîntecelor de beție, al noilor plăceri ale frățiilor. Este frica față de viitor și, în același timp, un pact

complezent cu inevitabilul filistinism care ia, în închipuirea fiecăruia, forma plăcută a "bătrânilor domni", a foștilor membri ai frățiilor, care mai au încă influență în aceste organizații. Dar pentru că, o dată cu căsătoria și profesia, studenții își vînd sufletul burgheziei, țin foarte mult la cei cîțiva ani de libertăți. Schimbul se face în numele tinereții. În taină sau în mod deschis, la cîrciumă sau în timpul unor discursuri asurzitoare la întîlniri studențești, se creează o stare de beție pentru care s-a plătit un preț greu și care nu trebuie tulburată. Această conștiință a tinereții pierdute și a bătrîneții decrepite aspiră la liniște; și toate eforturile de a însufleți comunitatea studențească se lovesc de acest obstacol și eșuează. Acest mod de viață care își bate joc de orice realitate este pedepsit, la rîndul său, de toate forțele spirituale și naturale, de știință prin intermediul statului, de eros prin cel al prostituatelor, și natura îl distruge. Căci studenții nu sînt generația tînă, ci cei care îmbătrînesc. După ce ți-ai pierdut anii adolescenței în școlile germane și după ce, în fine, studiul părea să-ți ofere o viață de tînăr, numai ca s-o amîne de la an la an, decizia de a admite vîrsta pe care o ai este eroică. Cu toate acestea, este important pentru ei să recunoască faptul că trebuie să fie creatori, adică oameni singurateci care îmbătrînesc, și că deja s-a format o generație mai bogată de copii și tineri, căreia nu i se pot consacra decît ca profesori. Dintre toate sentimentele însă, acesta le este cel mai străin. De aceea, nu pot să-și accepte existența și nu sînt pregătiți, de la început, să trăiască alături de copii - adică să-i învețe - deoarece nu au știut să se ridice la nivelul singurătății. Deoarece sînt incapabili de a recunoaște vîrsta pe care o au, nu le rămîne decît să fie trîndavi. Pentru a fi capabil să crezi, trebuie să-ți recunoști propria nostalgie a copilăriei frumoase și a tinereții demne. Fără această recunoaștere, fără regretul de a fi ratat măreția, nu poate avea loc o reînnoire a vieții lor. Teama de singurătate este motivul licenței lor erotice și teama de a se dărui. Se compară cu tații lor, nu cu cei care vin după ei, și astfel își păstrează iluzia tinereții. Prietenia lor este lipsită de măreție și de singurătate. Acea prietenie expansivă a creatorilor, care tinde către eternitate, care se îndreaptă către umanitate, indiferent dacă este vorba de cea dintre două persoane sau numai de nostalgia ei - o prietenie inexistentă în viața tineretului universitar. În locul ei apare doar acea înfrățire limitată și totodată desfrînată, care este mereu egală cu sine, atît la cîrciumă, cît și în amicitia care se leagă la cafenea. Toate aceste instituții sînt o piață a provizoriului, ca și activitatea agitată din colegii și cafenele, o umplere a unei perioade de așteptare vidă, un refuz de a asculta vocea care-i îndeamnă să-și construiască viața în spiritul unic al creației, al erosului, al tinereții. Există o tinerețe valoroasă, castă și capabilă de renunțări, plină de respect față de urmașii săi, despre care vorbesc versurile lui [Stefan] George²:

2. Stefan George, "H.H.", în *Das Jahr der Seele* (n. tr.).

“Erfinder rollenden gesangs und sprühend
Gewandter zwiegespräche: frist und trennung
Erlaubt dass ich auf meine dächtnistafel
Den frühern gegner grabe – tu desgleichen!
Denn auf des rausches und der regung leiter
Sind beide wir im sinken nie mehr werden
Der knaben preis und jubel so mir schmeicheln
Nie wieder strofen so im ohr dir donnern”³.

Din lipsă de curaj, viața studenților este foarte departe de asemenea confesiuni. Dar orice mod de viață, cu ritmul lui corespunzător, decurge din preceptele care determină viața creatorilor. Câtă vreme studenții vor refuza această viață, existența lor va fi pedepsită sever și pînă și inima celui mai insensibil dintre ei va fi cuprinsă de deznădejde.

Încă mai este vorba de o necesitate care este primejduită și se impune o redresare foarte riguroasă. Fiecare își va găsi propria regulă, cea care are cele mai înalte exigențe față de viața sa. Prin cunoaștere, fiecare va reuși să elibereze viitorul de ceea ce îl desfigurează în prezent.

---

3. “Născocitor de acorduri tumultuoase și de suple / Dialoguri scînteietoare: timpul și despărțirea / Îmi permit să gravez pe dalele memoriei mele / Numele fostului meu rival – fă ca mine! / Căci pe scara entuziasmului și a emoției / Sintem amîndoi în declin; niciodată / Nu mă vor mai măguli astfel lauda și hohotul tinerilor, / Niciodată nu-ți vor mai răsună astfel versurile în urechi.”

Traducerea textelor reproduse în volum, unde nu se specifică numele traducătorului, ne aparține (C.P.).